

Ontregelde waarneming

OVER HET HUIS EN DE DINGEN

Rumiko Hagiwara, Eva Pel

t/m 28 juli 2013

Frankendael Foundation

Middenweg 72, Amsterdam

www.frankendaelfoundation.nl

Eva Pel, *ETON IN OUT*, 2011-2012
foto: de kunstenaar

Rumiko Hagiwara, *BLACK HOLE*, 2010
foto: de kunstenaar

E

Nynke Besemer

In eerste instantie lijken de werken van Rumiko Hagiwara (1979) en Eva Pel (1973) in de tentoonstelling *Over het huis en de dingen* los van elkaar te bestaan. De getoonde foto's, tekeningen, objecten en video zijn niet specifiek voor Huize Frankendael gemaakt en lijken geen relatie met elkaar aan te gaan. Maar op een bepaald moment tijdens je bezoek kom je tot het besef dat alles betrekking heeft op hoe je er tegenaan kijkt, iets wat ook voor het huis geldt. Hagiwara en Pel geven met hun werk een verrassende draai aan de waarneming.

Bij binnenkomst hangt een bordje *IN* en verderop in de gang het bordje *OUT*. De ingang is blijkbaar aan de straatkant en de uitgang aan de tuinkant. Denkbeeldig loop ik de route van *IN* naar *OUT* en ik realiseer me dat ik dan veel mis zou lopen. Hoewel de bordjes niet voor Frankendael zijn gemaakt, lijkt het wel alsof ze hier de routing aangeven. Pel vond de bordjes bij een jongensschool in Eton in Engeland. Vreemd is het wel, alsof er een officiële route is waar je nu van op de hoogte wordt gesteld. De specifieke plaatsing van het werk *Eton in out* verandert de perceptie van de ruimte en hoe je je hierin beweegt.

Terwijl Pel met kleine ingrepen de waarneming ontregelt, zijn de dingen in Hagiwara's werk niet altijd wat ze in eerste instantie lijken. Ze speelt door middel van taal met de betekenis van alledaagse objecten. Vooral de titels van haar werken zorgen ervoor dat je blik op scherp wordt gesteld. Op een foto is een stoel zichtbaar met daarachter een hoopje afgeknipt zwart haar. De titel *Black Hole* doet echter geloven dat het haar wellicht een oneindige diepte voorstelt. Het doet denken aan *Descent into Limbo* van Anish Kapoor (1954) in museum De Pont, waarbij de twijfel ontstaat of de donkere cirkel op de grond een plat vlak of een oneindig diep gat is. Andere werken van Hagiwara waarbij de titels de blik sturen, zijn de tekeningen van verfrommelde witte lakens. Er ligt iets onder het beddengoed verstopt, maar je ziet niet wat het is. Volgens de titels blijkt er onder de lakens op de ene tekening een mes te liggen en bij de andere tekening een pistool. Zodra je dat weet, wordt het een volkomen ander tafereel.

Ook andere werken van Hagiwara hebben een dubbele laag. De foto *Name Garden* toont een kale tuin met steentjes, keien, gevallen bladeren, een enkele dorre plant én heel veel witte bordjes met plantennamen. Hoewel er niets bloeit en de kleur groen ontbreekt, doen de titels van het werk en de bordjes vermoeden dat er allerlei plantjes zijn gezaaid. Hebben de planten het niet overleefd of kan de

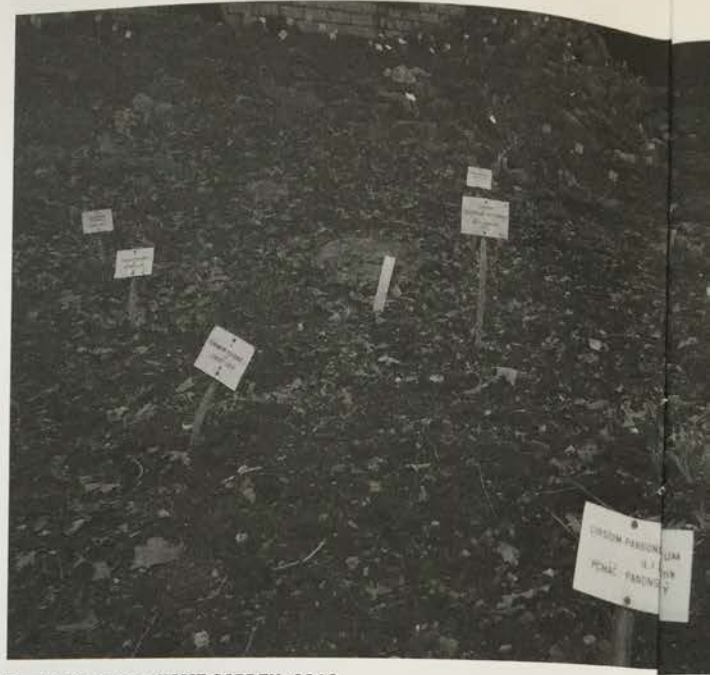
dorre grond nog veranderen in een bloeiende tuin? Nog een werk waarin Hagiwara met je waarneming speelt, is de fotoserie *Reflection of Pedestal / Inside of Pedestal / Shadow of Pedestal*. Op drie foto's is een sokkel waarneembaar, zonder dat de buitenkant van de sokkel te zien is. De binnenkant ervan is zichtbaar en op een andere foto ook de schaduw. *Reflection of a Pedestal* is een schijn van de sokkel die ooit op die plek stond en laat zien dat een ding een afdruk achterlaat op de plaats waar het heeft gestaan. Hagiwara toont hiermee dat een object niet alleen datgene is wat je direct ziet, maar dat het ook op andere manieren zichtbaar kan worden.

De verwondering over dat wat er wel is maar wat je niet ziet, speelt op een bepaalde manier ook in het werk van Pel. Zoals in het subtiele *Untitled (Interior Architecture)*, dat bestaat uit twee gouden frutsels die half in de muur zijn gedrukt. Zodra je weet dat dit afgietsels zijn van de binnenkant van Pels oren, wordt het werk alleen eigenlijk maar vreemder. Oren in een muur, alsof de muur kan luisteren. Of zijn het juist oordoppen, tegen herrie of water? Ook andere objecten van Pel lijken misplaatst, zoals de vele sleuteltjes die naast een deur hangen. De verschillende sleutels hebben elk een andere sleutelhanger met een nummer erop. Uit de titel *Untitled (Collection of Keys of Dutch Museum Visitors Lockers)* valt op te maken dat diverse Nederlandse musea kluisleutels missen, doordat Pel ze hier heeft verzameld. Het roept bij mij direct beelden op van Pels museumbezoek.

Ook het restaurant en de tuin van Huize Frankendael zijn bij de tentoonstelling betrokken. In de tuin staat *One Stone* van Hagiwara, maar vanaf een ander punt gezien verandert dit werk in *Two Stones*. Vanaf het eerste punt is nog niet zichtbaar dat er twee stenen liggen. Even verderop heeft Pel een exotisch boompje geplant, waarmee ze verwijst naar de stadskwekerij die hier vroeger gevestigd was. Ze maakt de vroegere functie van de plek weer zichtbaar. Toch vraag ik mij af of het boompje en de stenen daadwerkelijk speciaal hiervoor zijn geplaatst, of dat ze er al stonden en er enkel tekstbordjes zijn toegevoegd. Is dit wel wat het lijkt?

Pel en Hagiwara creëren verwarring over wat je ziet. Terwijl Hagiwara's werken op verrassende wijze meerdere betekenissen blijken te hebben, vervreemdt Pel de waarneming van de ruimte door er misplaatste dingen aan toe te voegen. De tentoongestelde werken zijn misschien niet wat ze in eerste instantie lijken te zijn. Dit prikkelt niet alleen het kijken, maar roept ook twijfel en vragen op over de waarneming.

E

Rumiko Hagiwara, NAME GARDEN, 2012
foto: de kunstenaar